

Stenogrammid

XII Riigikogu, VI Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 14.10.2013, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:08 Arupärimine minkide pidamise korralduse kohta (nr 351)

2. 15:38 Arupärimine riigieelarve täitmise kohta keskkonnaministri valitsemisalas 2012. aastal (nr 356)

3. 16:04 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärku viienda töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson!

15:57 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kuus seaduseelnõu. Esiteks, majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nende kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Hanno Pevkur. Kolmandaks, käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Neljandaks, maksukorralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Nende kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Viiendaks, liiklusseaduse ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Kuuendaks, välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Ken-Marti Vaher. Aitäh!

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli Mailis Repsi! Head kolleegid, oleme väheke tähelepanelikumad!

15:57 Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! Tutvustan teile arupärimist haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Kui te mäletate, siis me läksime suvel lahku jaanipäeva eelõhtul, olles arutanud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu, kust võeti välja § 82, mille juurde pidime tagasi tulema kohe sügisel. Sügis on nüüd kätte jõudnud. Meil ongi küsimused haridus- ja teadusministrile, kes neile vastates suudab meile loodetavasti tuua lähemale tõe, milline on tema juhitud ministeeriumi arusaam tulevases rahastamisest. Meid huvitab uus rahastamismudel ja selle alused. Samuti pakub meile huvi, kuidas on selle rahastamismudeli käikulaskmise korral kavas korrigeerida õpilaste ja õpetajate arvu suhet koolivõrgus. Õpilaste arv on peaaegu kaks korda vähenenud. Kas planeeritakse ka samasugust õpetajate arvu vähenemist? Kuidas täpsemalt ministeerium seda ette näeb? Huvitab ka eelmise aasta jaanuaris rakendunud õpetajate palgaraha sihtotstarbelisus. Kui suve hakul sai räägitud, et rahastamismudel isegi ette võimalused tugistruktuuridele, siis eelmises infotunnis ütles

minister, et seda plaani ei ole. Me tahame seda täpsustada. Kindlasti huvitab meid ka see, kas rahastamismudel on korrutise aluseks 35 tundi, mis uue seadusega ette nähti, või praegune koormusnorm.

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem arupärimisi ega eelnõusid üle anda ei soovita. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kuus seaduseelnõu. Riigikogu juhatus otsustab nende menetlusse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Samuti olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastan selle adressaadile viivitamatult. Läheme teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 10. oktoobril algatatud kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on maaelukomisjon, ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 10. oktoobril esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Riigikogu esimees on määranud Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 10. oktoobril esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu kohta muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 24. oktoobri kell 16.

Riigikogu juhatus on edastanud järgmised Vabariigi Valitsuse s.a 10. oktoobril esitatud eelnõud Euroopa Liidu asjade komisjonile. Esiteks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühtsed eeskirjad ja ühtne menetlus krediitiasutuste ja teatavate investeerimisühingute solveerimiseks.

Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja määruse eelnõu kohta arvamust andma rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 24. oktoober kell 16. Teiseks, Euroopa Parlamendi määrus Euroopa Parlamendi uurimisõiguse kasutamise kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja määruse eelnõu kohta arvamust andma põhiseaduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 7. november kell 16.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

Nüüd, austatud Riigikogu, läheme käesoleva tööpäeva päevakorra kinnitamise juurde.

Panen hääletusele Riigikogu täiskogu VI istungjärgu viienda tööpäeva päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Päevakord on kinnitatud.

1. 15:08 Arupärimine minkide pidamise korralduse kohta (nr 351)

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Alustame tänaste päevakorrapunktide käsitlemist. Täna vastatakse arupärimistele. Esiteks on kõne all Riigikogu liikmete Karel Rüütli, Sven Mikseri, Neeme Suure, Kajar Lemberi, Kalvi Kõva, Eiki Nestori, Jaak Alliku, Helmen Küti, Rainer Vakra, Andres Anvelti, Rein Randveri, Rannar Vassiljevi, Deniss Boroditši ja Inara Luigase 20. juunil 2013. aastal esitatud arupärimine minkide pidamise korralduse kohta (nr 351). Arupärimisele vastab keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Ma palun arupärijate nimel kõnetooli Rein Randveri!

15:57 Rein Randver

Austatud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Riigikogu liikmed on esitanud arupärimise minkide pidamise korralduse kohta. Nad tõdevad, et mingifarmid on mitmes Euroopa Liidu riigis keelustatud. Ühena viimastest otsustas mingifarmid keelustada Holland, kes on minkide farmis kasvatamise poolest kolmandal kohal. Pärast seda, kui mingifarmid keelustati Inglismaal, suurenes surve nende loomiseks mõnes Ida-Euroopa riigis, näiteks Poolas, kus ei ole küllalt seadusi ega järelevalvet, et minkide farmis kasvatamist edukalt reguleerida. Võime oletada, et pärast Hollandis mingifarmide keelustamist suureneb jälle surve karusloomafarmide laiendamiseks Ida-Euroopa riikides,

teiste hulgas Eestis.

Keskkonnavaldkonnas on vaja keskenduda suure keskkonnariskiga objektidele, et paraneks keskkonnaseisund ja õiguskuulekus. Keskkonnaministeeriumil on aga probleeme nende farmidega, kes ei täida seadust. Mingifarmide temaatika haakub mitme seadusega: loomakaitseseadus, veeseadus, loomatauditõrje seadus. Aeg-ajalt pääsevad Ameerika naaritsad ehk mingid pakku ja ohustavad Eestis looduskaitse all olevat Euroopa naaritsat. Tuues ühe näite paljudest, võib öelda, et Baltikumi suurimas karusloomakasvanduses Karjakülas on umbes 30 000 Ameerika naaritsat, aga paaritumisperioodil võib nende arv küündida 150 000-ni. Kummastav on see, et siiani on farm tegutsenud sisuliselt ebaseaduslikult, sest sellel ei ole pärast 2008. aastal kehtima hakanud Keskkonnaameti määrust tegevusluba.

Hoolimata sellest, et olemasolevad karusloomafarmid ei suuda täita kehtivaid õigusakte, on Keskkonnaamet otsustanud väljastada tegevusloa uuele farmile, mis rajatakse Läänemaal Suur-Nõmmkülas. Probleemidele on korduvalt tähelepanu juhtinud Eesti Keskkonnaühenduste Koja liikmed, kes on ka keskkonnaministrile kirja saatnud. Koda on rõhutanud, et nad on mures mingifarmi rajamise plaanide pärast, sest kõnealust farmi plaanitakse ehitada linnukaitsealade lähedusse, seega tuleb keskkonnamõju puhul lisaks võõrliigi loodusesse sattumise ohule arvestada ka võimalikku kahju maas pesitsevatele lindudele.

Euroopa naaritsa puhul on tegu rahvusvahelise looduskaitseliidu punases nimestikus oleva äärmiselt ohustatud liigi ainukese eduka taasisustamiskatsega maailmas. Arvestades seda, kui palju tööjõudu ja raha on kulutatud Euroopa naaritsa asurkonna taastamiseks Eestis ja kui vaevaliselt kulgeb liigi taastamine, on lubamatu Eestis uusi mingifarme rajada ja olemasolevaid laiendada. Hinnanguliselt pääseb aastas igast mingifarmist loodusesse üle 60 isendi. Eksisteerivad mingifarmid ei täida neile seadusega pandud kohustust välistada loomade loodusesse sattumine.

Tulenevalt eeltoodust soovivad 14 Riigikogu liiget saada vastuseid minkide pidamise korralduse kohta ja on esitanud lugupeetud keskkonnaministrile kuus küsimust. Edukat mõttevahetust!

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun vastamiseks kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

15:57 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Austatud Riigikogu aseesimees! Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Vastan esitatud arupärimisele, sest teema on seotud looduskaitseseadusega, mis reguleerib Keskkonnaministeeriumi haldusala ja valitsemisala. See seadus käsitleb karusloomafarmidest ainult mingi- ja kährikufarme. Seetõttu eeldan, et võin oma vastustes lähtuda eelkõige just nendest kahest liigist. Üldisemaid karusloomafarmide regulatsioone käsitletakse loomakaitseseaduses ja selle allaktides, mis reguleerivad Põllumajandusministeeriumi valitsemisala.

Esimene küsimus: "Mitu karusloomafarmi Eestis tegutseb, mitmele on väljastatud tegevusluba ja mitu farmi tegutsevad ilma, et nad täidaksid Eestis kehtivaid nõudeid?" Praegu on Eestis luba väljastatud kolmele mingifarmile. Ükski nendest, kellele luba väljastatud on, praegu ei tegutse. Küll aga tegutseb kolm sellist mingifarmi, kellel s.a 1. oktoobri seisuga luba ei ole. Ühtegi kährikufarmi Eestis ei tegutse, ka ei ole loomulikult ühtegi kährikufarmi tegevusluba väljastatud.

Teine küsimus: "Miks ei ole senised farmid suutnud oma tegevust viia kooskõlla kehtivate õigusaktidega, vaatamata pidevatele ettekirjutustele, ja seda nende normide kehtima hakkamise algusest saadik?" Mulle tundub, et see küsimus on mõeldud ebaseaduslikult tegutsevate farmide pidajatele. Minust nende tegevuse õigustajat või põhjendajat siin parlamendi ees kindlasti ei saa.

Kolmas küsimus: "Kuidas hindab keskkonnaminister olukorda, kus farmidest loodusesse pääsenud loomad tõstavad minkide naturaliseerinud asurkonna arvukuse loomulikust kõrgemale tasemele, muutudes kriitiliseks lisaohuks neile kaitsealustele liikidele, kelle püsimine niigi sõltub suuresti riiklikest kaitsemeetmetest ja rahalistest vahenditest?" Selline küsimus oli teil esitatud. Kindlasti tekitab minkide loodusesse pääsemine muret, seetõttu tekitavad muret ka need farmid, kus minkide pidamise nõuded täidetud ei ole. Tuleb öelda, et ühtegi sellist näidet, et mõnes farmis oleks suudetud täiesti ära hoida Ameerika naaritsa loodusesse pääsemist, meil paraku ei ole. Tõsi on ka see, et kõik tegutsevad farmid on alates sellest ajast, kui looduskaitseseaduse muudatus selle aasta mais jõustus, teinud väga suuri jõupingutusi, et nad suudaksid oma tegevuse nõuetega vastavusse viia. Tõepoolest, tuleb nentida, et eelkõige kaitsealuseid liike ohustavate minkide loodusesse pääsemine ei ole praegu välistatud ja

täielikult ei ole see välistatud tõenäoliselt ka siis, kui need farmid kõigile nõuetele vastama hakkavad. Probleemne on see Keskkonnaministeeriumist vaadates eelkõige seetõttu, et Ameerika naaritsate loodusesse pääsemine kindlasti vähendab mitmete kaitsealuste liikide heaks tehtavate pingutuste efektiivsust. Eesti on üks vähestest Euroopa riikidest, kus Euroopa naaritsa asurkond looduses eksisteerib, mingid aga ohustavad Euroopa naaritsaid paraku väga tõsiselt.

Neljas küsimus: "Miks otsustas Keskkonnaamet ettevõtte poolt tellitud eksperdihinnangu alusel, et Läänemaale Suur-Nõmmküla külasse kavandatud farmi tegevusega ei kaasne olulist keskkonnamõju, mistõttu ei alगतata loa saamiseks keskkonnamõju hindamist?" Keskkonnaamet saab analüüsida kõiksuguseid taotlusi ikka ja ainult kehtivate reeglite, normide ja seaduste seisukohast. Kui esitatakse projekt, mis täidab kõiki õigusaktides toodud reegleid ja nõudeid, siis ei ole Keskkonnaametil ega ühelgi teisel riigiametil õigust ainuüksi kahtlase sisetunde alusel seda tagasi lükata. Küll aga tuleb öelda, et selle taotluse kohta esitas Keskkonnaamet palju lisaküsimusi ja seadis terve hulga tingimusi. Küsiti ka eksperdiarvamust, kas ja kuidas õnnestuks minkide loodusesse pääsemist takistada. Selle eksperdiarvamuse alusel muutis taotleja oma projekti ja võttis arvesse kõik lisasoovitused, mida teha selleks, et Ameerika naaritsa loodusesse pääsemise tõenäosust vähendada. Just loa taotleja kinnitusest, et kõiki lisatingimusi täidetakse, pidi oma otsuse tegemisel lähtuma ka Keskkonnaamet. Nagu teada, see protsess on vaidlustatud ja praeguste andmete kohaselt peaks kaebus kohtus arutelu alla tulema aprillis 2014.

Viies küsimus: "Millist majanduslikku mõju avaldavad karusloomafarmid majandusele ja kas see kaalub üles tekkiva kahju looduskeskkonnale?" Nagu ma sissejuhatuses ütlesin, saan vastata eelkõige mingi- ja kährikufarmide kohta. Kährikufarme, nagu öeldud, Eestis ei tegutse. Ka ühtegi kõikidele nõuetele vastavat seaduslikku mingifarmi Eestis praegu ei tegutse. Seda, milline saab olla ebaseaduslikult tegutseva farmi mõju legaalsele majandusele, on kaunis keeruline kommenteerida. Veel kord ütlen, et praegu ühtegi seaduslikku mingifarmi Eestis ei ole, seega ei saa neil olla ka mõju legaalsele majandussektorile.

Kuues küsimus: "Kas Eesti võiks paljude teiste riikide eeskujul keelustada karusloomafarmid?" Ma ei üldistaks ja tõmbaksin siin väga selge joone vahele. Minkide ehk Ameerika naaritsate kasvatamine on meil problemaatiline seetõttu, et need loomad tõepoolest ohustavad kaitsealuseid liike.

Keskkonnaministeeriumis on mõnda aega tööd teinud töögrupp, kes on ette valmistanud seaduseelnõu, mis näeb ette, et Euroopa naaritsaid ohustavate minkide tehistingimustes pidamine tuleks Eestis teatud etteteatamistähtajaga lõpetada. Kas see tähtaeg on viis, seitse või kümme aastat, nii nagu oli näiteks Hollandis, millele arupärijad viitasid, selle üle tuleb ilmselt mõtteid vahetada. Aga tõsi, eelkõige seetõttu, et mingid kujutavad väga tõsist ohtu looduses eksisteerivatele kaitsealustele liikidele ning teevad neile ka kahju, ongi see elnõu meil ette valmistatud. Aitäh!

Vastan meeeldi kõigile lisaküsimustele.

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Kalvi Kõva!

15:57 Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Mis siis ikkagi edasi saab, kui me teame, et meil on kolm ebaseaduslikult toimetavat mingifarmi ja nende tegevusest tuleneb raudselt väga suur keskkonnaoht, sest mingid pääsevad farmist välja või farmides ei ole korralikke sönnikuhoidlaid vms? Neile farmidele on tehtud küll ettekirjutusi, aga kui kaugel nad oma asjadega on? Kui kaugel nende investeeringud on? Mis nende tulevik on?

15:57 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Nad ei ole mitte ainult saanud ettekirjutusi, vaid neid on ka trahvitud. Viimase trahvi üle on kohtuvaidlus parasjagu pooleli. Keskkonnainspeksioon mitte ainult ei jälgi toimuvat, vaid kutsub rikkujaid päris jõuliselt ja usinalt korrale. Pärast looduskaitse seaduse muudatuse jõustumist 1. mail on ebaseaduslikult tegutsejaid võimalik palju karmimalt kohelda kui seni. Nüüd on nendes ebaseaduslikes või loata tegutsevates farmides läinud käima väga usin nõuetele vastavaks muutmine. Nagu ma ütlesin, viimane trahv tehti üsna hiljuti, selle üle praegu kohtuvaidlus käib. Te küsisite, mis neist saab. Kui nad suudavad viia ennast kooskõlla kehtivate nõuetega (need on juba praegu üsna karmid, aga ei välista siiski täiesti seda, et mingid loodusesse pääseda võivad), siis on neil võimalik loa alusel senikaua

tegutseda, kuni seadusandja peab Eestis mingifarmide pidamist mõistlikuks. Kui parlament asub toetama seda eelnõu, mille me lähiajal kooskõlastusringile saadame ja mis keelab tulevikus Eestis Euroopa naaritsaid ohustavate Ameerika naaritsate tehistingimustes pidamise, saavad need farmid tegutseda senikaua, kuni seadus seda võimaldab.

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

15:57 Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Olukord on tegelikult hästi omapärane: meil on mõni tegutsemisloaga farm, mis ei tegutse, ja siis on meil kolm farmi, millel ei ole luba, aga mis tegutsevad. Me püüame teha neile ettekirjutusi, me teeme neile trahve, aga, nagu te ise mitu korda rõhutasite, meil ei ole ühtegi seaduse alusel tegutsevat mingifarmi. Miks nende tegevust ei ole lihtsalt lõpetatud, kui see on ebaseaduslik?

15:57 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Seadusandja peaks olema väga hästi kursis sellega, kas seadus annab praegu võimalusi sundlõpetamiseks ja millised need võimalused on. Seni on olukord olnud selline, et inspeksioonil ei ole olnud sellist võimalust, seadus seda ei võimalda. Te ei ole seadusega inspeksioonile ette näinud selliseid tegutsemisraame, et ta saaks minna ja kohe selle farmi tegevuse lõpetada. Te värselt toetasite looduskaitseseaduse muudatust, mis karmistab karistusi. Pärast seda on olnud võimalik taotleda kohtu kaudu tegevuse lõpetamist. See protsess, nagu te arvata võite, ei ole selline, mida õnnestuks väga kiiresti ellu viia. Senikaua peab inspeksioon lähtuma nendest raamidest, mis talle on ette antud. Inspeksioonil on võimalik määrata väärtemenetluse korras trahve nõuete mittejärgimise eest. Seda ta ka teeb.

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

15:57 Helmen Kütt

Proua eesistuja! Lugupeetud minister, kõigepealt suur tänu vastuste eest! Aga ma tahan täpsustada, sest ma ei saanud täpselt aru. Kas karusloomafarmi loomisel on tegevusloa saamiseks nõutav keskkonnamõju hindamine?

15:57 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kui on ette näha, et sellel tegevusel võib olla tõsine mõju eelkõige kaitsealustele liikidele või Natura alale, siis tuleb keskkonnamõju hinnata. Kui te pidasite silmas Suur-Nõmmkülasse kavandatavale farmile antud tegevusluba, siis Keskkonnaamet nõudis seal lisaekspertiisi ja eksperdi hinnangut. Nagu ma ütlesin, esitatud projekt vastas kõikidele tingimustele, mis on toodud seadustes, ja reeglitele, mis tulenevad teistest aktidest. Ka tellitud eksperdiarvamus kinnitas, et kui projekti täiendatakse ja nende esitatud lisatingimusi arvestatakse, siis on see mõju viidud miinimumini. See on põhjus, miks Keskkonnaamet pidi käituma nii, nagu ta käitus, ja loa välja andma. Aga kuna parasjagu käib kohtuprotsess, mis ei ole küll jõudnud veel esimese aruteluni, siis on detailidesse kaunis keeruline minna. Tuleb öelda, et Keskkonnaamet pidi lähtuma seadustest ja kõikidest reeglitest, mis seaduste allaktidest tulenevad. Seda on Keskkonnaamet ka teinud.

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

15:57 Eiki Nestor

Aitäh! Proua minister! Kuidas on saanud nii juhtuda, et Eestis ei saa ebaseaduslikku tegevust seaduslikul teel lõpetada?

15:57 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Praeguseks on valitsuse esitatud looduskaitseseaduse eelnõu targa parlamendi heakskiidu saanud ja selline totter olukord on lõpetatud. Kui ettekirjutusi ei täideta, siis on võimalik kohtu kaudu tegevuse lõpetamist taotleda. Kas see on kõige mõistlikum viis sellisel kujul ja sellises olukorras, seda on minul võib-olla kehv kommenteerida, sest parlament on sellised raamid ette andnud. Ma loodan, et sellist olukorda nagu mingifarmide puhul, kes kaunis pika aja vältel on ilma igasuguse loata tegutsenud, üheski teises sektoris rohkem ette ei tule. Minu arust on see erakordselt kehv näide, tagasihoidlikult väljendudes.

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

15:57 Indrek Saar

Aitäh! Ma küsin edasi sellesama kohta, mille kohta küsis ka Eiki Nestor. Meil on olemas seadusmuudatused, mis siiski annavad võimaluse reageerida, küll üsna pika kohtuprotsessi tulemusena. Me võime ette kujutada, et lisaks olukordadele, kus tekitatakse pöördumatut kahju loomadele ja Eesti loodusele, on ka olukordi, kus tekitatakse pöördumatut kahju inimestele. Kas tõesti seadus ei anna võimalust kõigepealt see asutus sunniviisil sulgeda ja alles pärast kohtus vaielda, kas sulgemine oli adekvaatne või mitte? Kujutame ette, et see kahju, mida tekitatakse, ei ole tagasipööratav. Kas sellisel juhul tuleb läbi käia mitmeastmeline kohtuprotsess, kusjuures ilma tegevusloata asutus samal ajal ikka töötab? Kui seaduses on niimoodi kirjas, mida sina keskkonnaministrina siis sellest seadusest arvad? Võib-olla peaks parlament selle teema juurde tagasi tulema.

15:58 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Hakkan tagantpoolt pihta. Nagu ma viitasin, on väga head tööd teinud tööühm, kes on ette valmistanud seaduseelnõu, mis näeb ette mingifarmide tegevuse lõpetamise Eestis. Põhjus, miks selleni jõuti, on just nimelt see, et isegi kui amet oma määrustega või seadusandja seadusega näevad ette erakordselt karmid minkide pidamise tingimused, ei ole olemas ühtegi näidet ei Eestist ega mujalt, mida võiks tuua, öeldes, et tõepoolest on minkide loodusesse pääsemine täielikult välistatud. Alati on mingisugune tõenäosus, et teatud hulk minke võib loodusesse pääseda ja pääsebki. Eesti on üks vähestest Euroopa Liidu riikidest, kus Euroopa naaritsad looduses elavad. Seda kahju, mida mingid ehk Ameerika naaritsad massiliselt loodusesse pääsemise korral Euroopa naaritsatele tekitada võivad, ei taha me keegi ilmselt päriselt ette kujutada. Kas kohus peaks otsuseid vastu võtma, millised need peaksid olema ja kuidas see peaks toimuma, kui selline protsess, millele te oma küsimuse alguses viitasite, peaks aset leidma, kas rakendatakse esmast õiguskaitset või mitte, seda on mul täiesti võimatu ennustada. Kas kogu selle protsessi käigus peaks ilma loata farm saama rahulikult edasi tegutseda või õnnestub seda esialgse õiguskaitsega kohe alguses välistada, see on ennustamise ja spekulatsioonide küsimus. Ma arvan, et minu asi ei ole praegu seda spekulatsioonide teed minna. Minu arvates ei ole Eestis Ameerika naaritsaid tehistingimustes praktiline pidada ja oleks mõistlik see ära lõpetada. Selleks et vältida väga pikki kohtuvaidlusi selle üle, kas kellelgi, kes on teinud investeeringuid, mis sest, et ebaseaduslikult tegutsesid farmi, on õigus tulla riigilt neid investeeringuid tagasi nõudma, peab üleminekuperiood olema mõistliku pikkusega. See ei saa olla pool aastat või aasta, ilmselt ka mitte kolm aastat, aga ma pean mõistlikuks see muudatus looduskaitseseaduses teha.

15:58 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

15:58 Peep Aru

Ma tänan! Hea minister! Küsin silmaringi laiendamiseks. Kas lugupeetud ministril on olemas andmeid, kui palju minke ja Euroopa naaritsaid meil praegu looduses elab, et me saaksime selge pildi, milline see suhe ja olukord on?

15:58 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Euroopa naaritsate arvukuse kasvatamiseks oleme teinud ja teeme muu hulgas Euroopa Liidu rahaga kaunis suuri investeeringuid. Täpset arvu ei riskiks ilmselt keegi öelda. On teada, et üks nendest

projektidest, mille eesmärk oli kasvatada Euroopa naaritsate asurkonda, ei osutunud eriti edukaks. Oli küll lootus, et meil õnnestub seda arvukust suurendada, aga esimene etapp paraku väga edukas ei olnud. Nüüd minkidest. Lisaks sellele, et neid hoitakse farmide üsna kitsastes tingimustes, leidub Eestis minke tõepoolest ka looduslikult. Kõige suuremas farmis, millele tegevusluba antud on, on luba pidada kuni 2700 looma, suuruselt järgmises mingifarmis on luba pidada kuni 1000 looma ja kõige väiksemas on luba pidada 108 looma. Aga nagu ma ütlesin, mitte ükski nendest kolmest farmist praegu ei tegutse. Probleeme on ka sellega, et kui mingid ebaseaduslikult tegutsevatest farmidest loodusesse pääsevad, siis ei ole kuidagi võimalik tuvastada, millise omaniku juurest nad parasjagu plehku pannud on. Meie käest on näiteks küsitud, kas ei võiks mingifarmide puhul rakendada nn saastaja-maksab-printsiipi, et see, kelle juurest Ameerika naaritsad plehku panevad, ka kahjud kannaks. Sellist võimalust paraku ei ole, sest farmis peetavatel minkidel ei ole ühtegi tunnust, mille alusel saaks kinnipüütud loomi pärast omanikuga kokku viia või öelda, et nad just selle omaniku juurest plehku pannud on.

15:58 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu!

15:58 Jaan Õunapuu

Aitäh, proua aseesimees! Proua minister! Arupärimine on, nagu ka siin saalis on võinud kuulda, küllaltki sensitiivne ja tekitab mingil määral ka emotsioone. Kuid ma tahan teie käest küsida rohkem Euroopa naaritsate kohta. Teadaolevalt on Eestis kulutatud palju tööjõudu ja raha, et Euroopa naaritsate asurkonda siin taastada. Kas te olete senise tegevusega rahul? Mida annaks lähitulevikus parandada või täiendada, et Euroopa naaritsate asurkond oleks Eestis suurem?

15:58 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Sellega tegelevad Eesti parimad eksperdid ning inimesed, kes seda valdkonda läbi ja lõhki tunnevad. Ma usaldan neid ning arvan, et nad tegutsevad parimas usus ja tahtmises. Ei tahaks küll ühtegi etteheidet teha neile, kes on projekte esitanud ja Euroopa naaritsate elupaikade taastamist korraldanud, neile, kes asurkonna säilimise eest võitlevad. Sageli ei ole ebaõnnestumise põhjus mitte selles, et projekti esitaja ei ole osanud projekti ellu viia. Põhjus ei pruugi sõltuda projekti esitajast, see võib tuleneda hoopis loodusest, konkreetsest hetkest ja looduskeskkonnast. Mul ei ole ühtegi etteheidet nendele inimestele, kes Euroopa naaritsate asurkonna taastamist ja hoidmist vedanud on.

15:58 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

15:58 Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ma tunnen teid kui loodust hoidvat ja keskkonda säästvat ministrit. Aga tuletan meelde veel ühte teemat: Tallikõsõ sihtkaitsevööndi rajamine Võrumaal. Te olete seda meelt, et inimeste tegevus seal peaks olema äärmiselt piiratud, selleks, et see vääriselupaik oleks kaitstud, ei tohiks sealt isegi mitte ühtegi puupulka võtta. Siin aga täna kuuleme, et tegutseb kolm ebaseaduslikku farmi, kust mingid plehku panevad ja meie keskkonda risustavad. Selgitage, palun, kuidas see üldse võimalik on! Kuidas sellised ebaseaduslikud farmid tekivad?

15:58 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Nagu ma ütlesin, minust siin parlamendi ees ei saa nende ilma loata tegutsevate farmide eestkõnelejat, nende õigustajat või kaitsjat. Ma arvan, et on täiesti lubamatu, et selline olukord on saanud tekkida, ja on lubamatu, et see olukord on sedavõrd pikalt kestnud. Mina saan kaasa aidata sellele, et see olukord lõpeks, ja seda ma ka teen.

15:58 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Arupärimine on ammendatud.

2. 15:38 Arupärimine riigieelarve täitmise kohta keskkonnaministri valitsemisalas 2012. aastal (nr 356)

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Järgmiseks on kõne all Riigikogu liikmete Eiki Nestori, Sven Mikseri, Jaan Õunapuu, Indrek Saare, Andres Anvelt, Jaak Alliku, Neeme Suure, Kajar Lemberi, Jevgeni Ossinovski, Heljo Pikhofi, Helmen Küti, Rein Randveri, Urve Palo ja Kalvi Kõva 17. septembril 2013. aastal esitatud arupärimine riigieelarve täitmise kohta keskkonnaministri valitsemisalas 2012. aastal. Arupärimine on keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele. Ma palun arupärijate nimel kõnetooli Eiki Nestori!

15:57 Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Lugupeetud heatujuline juhataja! Austatud minister! Kui kõik ausalt algusest peale ära rääkida, siis tuleb öelda, et arupärimise koostajatel oli seda kirja pannes teatud ettekujutus, mida keskkonnaminister meile täna vastab. Kuid hoolimata sellest, arutades, kas esitada arupärimine rahandusministrile või keskkonnaministrile, eelistasime esitada selle just keskkonnaministrile. Seda kahel põhjusel. Kõigepealt seetõttu, et tema haldusalas on arvulised näitajad kõige ilmekamad ehk erinevused planeeritavate ja riigieelarve kaudu ministrile usaldatavate summade ning eelarve tegeliku täitmise vahel on kõige suuremad. Teisest küljest seetõttu, et rahandusminister kõigi eelduste kohaselt kaitseks oma ametkonna huve, sest väga paljud aruandedokumentid on koostatud ministri allkirjastatud dokumentide alusel. Natuke utreerides võiks temalt karta umbes sellist vastust, et kui põhiseadus, mis räägib sellest, et Riigikogu võtab vastu eelarve, ja raamatupidamise reeglid on vastuolus, siis tuleb muuta põhiseadust. Et rahandusministrilt mitte sellist vastust saada, eelistasime esitada arupärimine just keskkonnaministrile. Tegime seda ka seetõttu, et lõppkokkuvõttes on tegemist Eesti poliitikas juba aastaid töötanud kohusetundliku inimesega ja tahaks tema käest teada, mis ta ühest või teisest asjast arvab.

Aga et teilgi tekiks sellel teemal rohkem mõtteid, siis ütlen, et Riigikogu menetluses on eelnõu 476, s.o Riigikogu otsuse "Riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu. Selle koondaruande leheküljelt 45 leiate sellised arvud. Nimelt, riigieelarve, mille Riigikogu 2012. aastaks vastu võttis, nägi ette, et keskkonnaminister võib teha kulutusi 476,059 miljoni euro eest. See tabeliveerg, muuseas, kannab nimetust "Esialgne eelarve", meie vastuvõetud arv on seega esialgne. Järgmine tabeliveerg räägib lõplikust eelarvest ja siin ei ole mitte 476 miljonit, vaid 277,513 miljonit eurot. Kolmas veerg, mis räägib eelarve lõplikust täitmisest, annab tunnistust, et ministeerium täitis eelarvet 244,486 miljoni euro eest.

See, et meie heakskiidetud summa ja tegelikult ühele ministeeriumile eraldatud summa võivad erineda, ei ole ju mingi uudis. Seda kas või seetõttu, et nagu te teate, on olemas n-ö üleminevad kulud, mida tähistatakse riigieelarves ü-tähega. Kui neid ühel aastal ära ei kasutata, siis kasutatakse neid järgmisel aastal. On olemas ka arvestuslikud kulud ja tulud, mille suurust ette teada ei saa. Sellegipoolest ei ole sellest aruandest võimalik mitte kuskilt, mitte vähimalgi moel aru saada, miks see olukord selline on. Milliste arvude eest keskkonnaminister tegelikult vastutab? Kui meie usaldasime talle 476 miljonit eurot, kuidas siis saab nii olla, et ta vastutab 244 miljoni euro kulutamise eest?

Seetõttu oleme ministrile esitanud viis küsimust. Ütlen kohe ära, et tänasel Riigikogu rahanduskomisjoni istungil, kus me seda otsuse eelnõu arutasime, me seda teemat juba puudutasime. Kas küsimus on selles, et me ei oska kulutusi planeerida ega tea, kuidas seda teha? See on asja üks pool. Aga Riigikogu seisukohast on kõige olulisem, et selline segadus planeerimise ja aruannetega võimaldab Vabariigi Valitsusel teha suuri kulutusi, mille kohta Riigikogu otsust vastu võtnud ei ole. See on põhimõtteliselt vale. Täname ministrit juba ette vastuste eest!

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun vastamiseks kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele!

15:57 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Austatud istungi juhataja! Head arupärijad! Riigikogu liikmed! Hoolimata arupärimise väga südamlisest sissejuhatusest pean ma alustama sellest, et see, kuidas te seda arupärimist serveerisite ja kstitasite avalikkust informatsiooniga, justkui oleks suur hulk raha kuskil kaduma läinud, on ausalt öeldes solvav ega lähe minu meelest kuidagi kokku hea ja mõistliku omavahelise suhtlemise tavaga. Ma pean Riigikogust ja Riigikogu liikmetest väga lugu ja arvan, et Riigikogu liikmetel on õigus ministritelt küsida,

mis iganes neile pähe tuleb. Aga ma ei pea eriti lugu sellest, kui tõepoolest sisulisi küsimusi kasutatakse asjatute kahtlustuste või kõhkluste õhku viskamiseks.

Aga tulen nüüd arupärimise juurde. Me käsitlesime seda teemat põgusalt eelmisel nädalal rahanduskomisjonis ja sel nädalal ka keskkonnakomisjonis, tehes seda järgmise aasta eelarve kontekstis. Arupärimist lühidalt kokku võttes võib öelda, et Keskkonnaministeerium on kaunis edukalt tulnud toime ja saanud hakkama kvooditehingutega, meie kaudu jõuavad kümned miljonid eurod ka teistesse ministeeriumidesse. See ongi põhjus, miks Keskkonnaministeeriumi 2012. aasta eelarves algselt kajastati kogu kvooditehingute tulemusel Eestisse toodud raha, mida hiljem on reaalselt kasutama hakanud ka mitmed teised ministeeriumid. Teie nimetatud summa kajastab ka näiteks Rahandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi kaudu tehtud kulutusi.

Aga nüüd esitan konkreetseid vastused küsimuste kaupa.

Esimene küsimus: "Kas Vabariigi Valitsus vassis ja eksitas Riigikogu 2012. aasta riigieelarve esitamisel või teeb valitsus seda majandusaasta aruande esitamisel?" Vabariigi Valitsus ja Keskkonnaministeerium käitusid 2012. aasta riigieelarve projekti ja majandusaasta koondaruande esitamisel (neist viimast on auditeerinud ka Riigikontroll) kõigiti korrektselt. 2012. aasta riigieelarve seaduses oli Keskkonnaministeeriumi kulude maht 476 miljonit eurot, millest suur hulk, nagu kogenud parlamendiliikmetele teada on, on arvestuslikud kulud, 251 miljonit eurot oli CO₂ kvoodi tulu ja 158 miljonit eurot eurotoetusi. Riigieelarve ja riigi majandusaasta koondaruanne kajastavad arvestuslikke kulusid erinevalt, sellest ka erinevus riigieelarve ja koondaruande arvudes. Nagu teile teada, on tegemist vormilise, mitte sisulise erinevusega.

Teine küsimus: "Millise õigusaktiga on kinnitatud Keskkonnaministeeriumi 2012. aasta kulutuste suuruseks 277,513 miljonit eurot?" Keskkonnaministeeriumi 2012. aasta eelarve kinnitati riigieelarvega. Teie viidatud majandusaasta koondaruanne koostatakse asjasse puutuvatest õigusaktidest ja raamatupidamisreeglitest lähtuvalt. See näitab tegelikult tehtud kulutuste mahtu puhtalt ja ainult Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas. Nagu eespool viidatud, kajastab Keskkonnaministeeriumi eelarve kõiki CO₂ kvoodi müügi vahenditest rahastatavaid projekte, ka neid, mille puhul raha kasutatakse mõne teise ministeeriumi haldusalas (nt riigile ja kohalikule omavalitsusele kuuluvate hoonete energiatõhusamaks muutmine, mille elluviija oli Riigi Kinnisvara AS, katlamajade programm, praegu veel pooleliolev tänavavalgustuse programm, Tallinnas uute trammide hankimise ja trammiteede renoveerimise programm).

Kolmas küsimus: "Kas Te Vabariigi Valitsuse liikmena peate põhiseaduse sättele ja mõttele vastavaks olukorda, kus Riigikogu poolt ministeeriumile seadusega eraldatud kulutuste suurus ei vasta riigi majandusaasta koondaruandes toodavate kulutuste suurusele?" Keskkonnaministeerium on kõiki oma kulutusi tehes lähtunud – vaid nii me seda teha saamegi – ikka ja ainult Riigikogus kinnitatud 2012. aasta eelarvest. Kas eelarve või majandusaasta koondaruande seletuskirjas on vaja seda rohkem lahti seletada? Võimalik, et selguse huvides tuleks see iseenesest kõigile teadaolev nüanss seal veel kord lahti rääkida, et vältida selliseid valestimõistmisi, nagu praegu tundub tekkinud olevat.

Neljas küsimus: "Kui suur osa Keskkonnaministeeriumile Riigikogu poolt eraldatud eelarvesummast kajastub majandusaasta koondaruandes teiste ministeeriumide poolt täidetuna? Millised kavandatud kulutused jäid tegelikult täitmata ja kelle poolt täitmata?" Teiste ministeeriumide kasutatud summad on kajastatud järgmiselt: Rahandusministeerium – 140,6 miljonit eurot, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium – 51,5 miljonit eurot ning Sotsiaalministeerium – 0,4 miljonit eurot. Vastuseks küsimusele, millised kavandatud kulutused jäid tegelikult tegemata, tuleb öelda, et AAU-projektide hulgas on tõepoolest olnud üksikuid osi, mis ei ole rakendunud päris nii, nagu meie soov oli. Näiteks on mõne katlamaja puhul omavalitsus või ettevõtja loobunud projekti elluviimisest ja nii on tulnud leida ühele väiksele projektilülile asendus, see omakorda meie lepingupartneriga läbi rääkida ja asendada mõne teise, elluviidava projektiga. Selliseid näiteid, et mõni projekt on lükkunud tulevikku, on küll olnud.

Viies küsimus: "Kas Teie keskkonnaministrina vastutasite 2012. aastal 476,59 miljoni euro või 277,513 miljoni euro suuruse eelarve kasutamise eest?" Nagu öeldud, Keskkonnaministeerium lähtub oma tegevuses Riigikogus heaks kiidetud eelarvest. Eespool ma juba andsin selgituse selle kohta, mis sisaldus parlamendis heaks kiidetud 476 miljoni euro suuruses eelarves ja kuidas see lõpuks kajastas ka teiste ministeeriumide elluviidavaid projekte. Aitäh!

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Palun, Neeme Suur!

15:57 Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Ma vist ei kuulnud viimase küsimuse vastust. Küsimus oli, kui suure summa eest Keskkonnaministeerium vastutas, kas 400 miljoni või 200 miljoni euro eest.

15:57 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Vastus on, et mõlema eest. 476 miljoni euro sisse jäi meie vastutus lepingute sõlmimise eest, mis võimaldasid hiljem teistel ministeeriumidel, näiteks Rahandusministeeriumil, riigi ja kohalike omavalitsuste hooneid energiasäästlikuks muutes seda raha kasutada. Riigieelarve peab kajastama, ütleme, selle kulu võtjat või lepingu sõlmijat. Keskkonnaministeerium on selle lepingu sõlmija ja seetõttu kajastub see summa eelarves Keskkonnaministeeriumi real. Reaalselt töid teevad omakorda teised ministeeriumid. Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas tehti otseseid kulutusi 277 miljoni euro eest. Küll aga sõlmisime lepinguid, mis võimaldasid teistel ministeeriumidel teha kulutusi selle ülejäänud 192,5 miljoni euro eest.

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

15:57 Eiki Nestor

Ma jätkan samal teemal. Pean ütlema, et ministri nähvamine ei olnud asjakohane, sest arupärimisest ei saa küll midagi sellist välja lugeda. Aga puhtalt riigiõiguslikult ja riigi rahanduse seisukohalt, kohustuste ja vastutuse seisukohalt minister ikka kahe summa eest korraga vastutada ei saa. Ta saab vastutada ühe eest. Järelikult, kas ei olnud esimene arv korrektne või on aruanne vale. Lõppkokkuvõttes on see eelarve koostajate ülesanne, et minister vastutaks õige arvu eest. Kas mitte selles pole asi?

15:57 Keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Eelarve heakskiitja ja vastuvõtja olete teie, mitte mina. Mina saan lähtuda sellest arvust, mille parlament ministeeriumile ja valitsemisalale kinnitab. Kuna arupärijate hulgas on kogenud ja väga suure kogemusega rahanduskomisjoni liikmeid, siis usun, et teile on selle asja sisu täiesti arusaadav. Keskkonnaministeerium sõlmib kvoodimüügitehinguid ja tehingu tegemise hetkel ei ole seda võimalik kajastada kuskil mujal kui Keskkonnaministeeriumi eelarves. Küll aga oleks ebatäpne ja ebaõige, kui hiljem kajastataks Keskkonnaministeeriumi eelarves neid kulutusi, mida reaalselt on teinud selle raha eest, mille Keskkonnaministeerium kvoodimüügitehingu sõlmimisel Eestisse toonud on, kui nii võib öelda, kas Rahandusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium või Sotsiaalministeerium. Sellest on korduvalt räägitud ka rahanduskomisjonis. Ma ise olen sellest rääkinud eelmiste riigieelarve eelnõude kaitsmisel komisjoni ees, see ei ole kuidagi uudne avastus. Veel kord ütlen, et see võiks olla näiteks eelarve seletuskirjas põhjalikumalt lahti räägitud või tärnidega märgitud, aga sisulises mõttes ei ole siin minu meelest küll millegi vastu eksitud.

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Neeme Suur!

15:57 Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Arupärijate teemapüstitus ei tule tõenäoliselt kellelegi üllatusena. Kogu temaatika sai alguse riigieelarve kontrolli erikomisjoni istungil, kui Riigikontroll esitles meile oma aruannet, mille pealkiri on "Riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus". Riigikontroll kirjutas seal muu hulgas, et nagu varasematelgi aastatel on endiselt probleeme riigieelarve täitmise aruandest arusaamisega. Nimelt ei võimalda sellest arusaamist ei aruande esitusviis ega iga-aastase riigieelarveseaduse ülesehituses tehtud muudatused. Kui ikkagi aastaid on arusaamisega raskusi olnud, siis võib-olla tõesti peaks võtma kätte ja kas riigieelarve või riigieelarve täitmise aruande koostamisel või mingites seletuskirjades selgitusi andma. Riigikontroll kirjutab, et riigieelarve täitmise aruanne ei ole arusaadav ilma spetsiifiliste teadmisteta ning tegemist on

tehnilist, mitte sisulist infot edasiandva aruandega. Samuti mainib Riigikontroll, et Rahandusministeerium tegeleb riigieelarve tehniliste, mitte sisuliste probleemide lahendamisega. Valdkondlikud kulu- ja tulusummad ei ole enam alati nähtavad.

Need on probleemid, mida Riigikontroll on riigi rahanduse kajastamisel avastanud. Kus see mure ikkagi tegelikult on? Mure on selles, et riigieelarve täitmise aruandes on toodud summa, mida nimetatakse 2012. aasta esialgseks eelarveks, ja see on see summa, mille Riigikogu seaduses paika paneb. Lisaks on toodud lõplik eelarve, mille põhjal näidatakse ministeeriumi, konkreetselt näiteks Keskkonnaministeeriumi eelarve täitmist. Kui teistel ministeeriumidel on need erinevused suhteliselt väikesed, siis Riigikontroll tõi eraldi välja Keskkonnaministeeriumi, kus vahe eraldatud eelarve ja selle tegeliku täitmise vahel oli 236,425 miljonit eurot ning vahe n-ö lõpliku eelarve ja tegeliku täitmise vahel oli ainult 33 000 eurot. Need on ikka ääretult suured vahed. See, et üks osa Keskkonnaministeeriumi eelarvest täidetakse teiste ministeeriumide kaudu, on iseenesest arusaadav, aga kui seda ei ole võimalik välja lugeda majandusaasta koondaruandest, siis on see eksitav, nii nagu viitab ka Riigikontroll. Palun lisaaega!

15:57 Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaaega.

15:57 Neeme Suur

Meil on olemas riigieelarve seadus, mille § 43 "Lisaeelarve" ütleb, et riigieelarve kulusid vähendava lisaeelarve eelnõu tuleb Riigikogule esitada vähemalt kaks kuud enne eelarveaasta lõppu. Kas see ei peaks tähendama seda, et kui Riigikogu on seaduses ministeeriumile ühe kulusumma kinnitanud, aga eelarveaasta jooksul kulutatakse seda raha mujal, siis peaks siinsamas Riigikogus riigieelarvet muutma? Ei peaks olema niimoodi, et lihtsalt pool aastat pärast eelarveaasta lõppu tuuakse aruanne ja siis selgub, et ministeerium on kasutanud tegelikult poole vähem, kui Riigikogu seadusega otsustas. Protsess iseenesest, nagu minister selgitas, on ju arusaadav, aga mis puudutab rahanduslikku aruannet ja eelarve täitmise aruannet, siis on see täiesti arusaamatu.

Arusaadav on ka see, et mingisugused kulud on arvestuslikud, neid ei saa lõplikult paika panna. Selleks ongi Riigikogus ette nähtud riigieelarve lisaeelarvete koostamine ja kinnitamine. Sellele viitab ka seesama riigieelarve seaduse § 43.

Peale selle on olemas raamatupidamise seadus, mis sätestab arusaadavuse printsiibi: raamatupidamise aruandes avalikustatav informatsioon peab olema esitatud nii, et see oleks ülevaatlik ja üheselt mõistetav aruande kasutajatele, kellel on aruandest arusaamiseks piisavad finantsalased teadmised. Seal on sätestatud ka avalikustamise printsiip: raamatupidamise aruandes esitatakse kogu informatsioon, mis võimaldab saada raamatupidamiskohustuslase finantsseisundist, majandustulemusest ja rahavoogudest õige ja õiglase ülevaate.

Kui me ka edaspidi teeme nii, et kinnitame Riigikogus seadusega ühe summa, aga see summa muutub ilma Riigikogu käe puudutuseta hoopis teistsuguseks, siis ei saa me öelda, et meil on rahaasjad korras. Ka Riigikontroll on korduvalt juhtinud Rahandusministeeriumi ja valitsuse tähelepanu sellele, et riigieelarve ja riigieelarve täitmise aruanne ei ole omavahel võrreldavad ehk keskkonna "rahaasjad korras" ministeerium ja rahandus "rahaasjad korras" ministeerium ei saaks sellist nime kanda, millest on väga kahju. Loodame, et Riigikontrolli ponnistused kannavad lõpuks vilja, ja loodame, et Riigikogu saab selle juures aktiivselt abiks olla.

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Ka teine arupärimine on ammendatud.

3. 16:04 Vaba mikrofon

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, peale haamrilööki on võimalik registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun, Aadu Must!

17:03 Aadu Must

Head kolleegid! Üsna pea jõuame Riigikogu töö ühe kõige tähtsama etapi juurde. Ei, need ei ole mitte pühapäevased valimised, vaid Riigikogule on tähtsaim üritus aastas riigieelarve menetlemine. Küllap paljudel teist on olnud võimalik tutvuda uue riigieelarve seaduse eelnõuga ning vaadata, mis on eelarvesse juurde tulnud ja mis sealt kaduma läinud ning milliseid ohte või rõõme võiks see endaga kaasa tuua. Minule oli ebameeldiv üllatus see, et riigieelarve eelnõust on kaduma läinud 50% rahvusteaduste professuuridele planeeritud rahasummadest. Tegemist on rahvuskultuuri seisukohalt oluliste erialade teadusliku uurimisega, Eesti ajaloo, etnoloogia, arheoloogia, mõtteloo jm uurimisega. Minu juhitud arhiivinduse õppetool nende erialade hulka ei kuulu, seega ei räägi ma mitte kitsalt oma, vaid ikka üldisest asjast.

Inimene võib eelistada ühte, teist või kolmandat teadusharu. Meil on hästi palju räägitud inseneriteaduste tähtsusest. Kui tegemist on "maailmakodanikuga", siis ei ole üldse paha, kui ta ütleb, et tähesõdadest lugemine on tähtsam kui Tammsaare "Tõde ja õigus". Aga kui jutt on eesti inimesest, siis teate, talle on Tammsaare "Tõde ja õigus" väga tähtis.

Me kõik teame, mis on riigi atribuudid. Riigi atribuutideks nimetatakse parlamenti, valitsust, kohtusüsteemi – need on institutsionaalsed atribuudid. Lisaks sellele on olemas sisemised atribuudid, mis tähendavad eelkõige rahva või riigi kodanike kollektiivset identiteeti. Üllatus-üllatus, just kollektiivne identiteet on üks tegur, mis rahvast kas ühendab ja liidab või halvemal juhul külvab tüli ja pahandust. Euroopa Liidus on samuti väga palju räägitud ajaloo tähtsusest. Euroopa Liidu suurtes programmides on kurdetud, et Euroopa Liidu kodanikel ei olevat kollektiivset identiteeti. Miks? Aga sellepärast, et neil ei ole ühist ajalugu. Nüüd seda ühist osa ajaloost siiski innukalt uuritakse, püütakse edasi minna ja jõuda kakluste juurest koostöö juurde.

Mis saab, kui me ei uuri oma ajalugu? Siis uurivad teiste riikide ajaloolased, nad uurivad nii, nagu neile sobib ja kuidas neile on kasulik, nad püüavad oma pretensioone õigustada. Nii võibki juhtuda, et me äkki ei olegi oma kodumaal põlisrahvas, vaid oleme hoopis mingid külalised, tulnukad või midagi muud. Ma rõhutan, et ajalugu on rahva kollektiivne kogemus, millest saadakse tuge oma toises argipäevas ja ka elu murrangulistel hetkedel. Ajalugu on kogemus, millest õpitakse või millest saadakse hoiatusi. Kordan, et loll õpib ainult oma vigadest, kui ta üldse õpib, tark inimene õpib ka teiste vigadest ja ajaloost. Meil on omavalitsuste ajaloos või mis tahes põnevas valdkonnas palju räägitud maailmakogemusest. Ma alati nutan, kui näen, kuidas kõrged riigiametnikud räägivad, et Ameerikas tehakse nii või naa. Seda, et Eestis on ajaloo jooksul tehtud hoopis paremini, nad tavaliselt ei tea, sest ajalooteadmistes on lüngad.

Minu aeg on läbi, eelarve arutelu veel tuleb ja me saame sellest muudatusest veel palju rääkida. Ma kutsun teid veel üles tulevikus seda punkti muutma ja toetama parandusettepanekut, mis taastaks rahvusteaduste õpetamiseks vajalikud summad. Kui me ühel aastal suurendame, aga teisel aastal hävitame, siis kaotame ka juba tehtud töö. Aitäh!

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Inara Luigas!

17:03 Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna oli mul väga valus kaotus. Ma ei kaotanud kedagi oma lähedastest inimestest, ma ei kaotanud ka raha, aga mulle langes osaks suur kaotus rahanduskomisjonis. Ma räägin sellest natukene lähemalt.

Me menetlesime täna rahanduskomisjonis seaduseelnõu, mis reguleerib Venemaalt enda tarbeks toodud kütuse maksustamist. Seda teemat olen ma siin saalis korduvalt käsitlenud. Täna jõudsimme rahanduskomisjonis niikaugemale, et olid esitatud juba muudatusettepanekud. Neid kõiki ka hääletati. Praegu ei reguleeri seadus kütuse toomise juhuslikkust ega kordade arvu. Seadus näeb ette, et kui reisija tuleb Venemaalt, siis enda tarbeks võib ta tuua kütust kuni korra päevas. Muudatusettepanekuid tegid Kagu-Eesti saadikurühma ja Setomaa toetusrühma liikmed, muudatusettepaneku tegi Keskerakond ja muudatusettepanekuid tegin ka mina. Keskerakond tegi ettepaneku, et enda tarbeks võiks Venemaalt kütust tuua kaks korda kuus. Samasuguse ettepaneku tegid ka teised rahvasaadikud. Mina lähtusin sellest, et Läti ja Leedu on seda probleemi reguleerinud nii, et Venemaalt võib kütust enda tarbeks tuua kuni üks kord nädalas, Soome riik ei reguleeri seda probleemi aga üldse. Kõik need

muudatusettepanekud hääletati välja. See tähendab, et riik oma otsust ei muuda ja soovib kehtestada korda, et Venemaalt võib enda tarbeks kütust tuua ainult üks kord kuus.

Mul on äärmiselt kahju, et Vabariigi Valitsus piiriäärseid elanikke selliselt kohtleb. Ma olen väga palju osalenud koosolekutel, kus on selle teema üle arutletud. Ma olen toonud maksu- ja tolliametnikke Kagu-Eestisse ning me kõik oleme üheselt aru saanud, et seda raha, mis jääb nn Vene kütuse kasutamise tõttu üle, ei viida kuhugi välisriiki, vaid see raha viiakse toidupoodi, samasse poodi, kust ostetakse esmatarbekaupu.

Seda teemat arutades ei käsitleta miskipärast mitte kunagi neid suuri masinaid, mis veavad sõiduautosid siit Tallinna lähedalt Venemaale. Selliseid suuri treilereid läheb tunnis üle piiri mitmekümneid. Kui ma sõitsin hiljuti kodunt Tallinnasse, siis kahe ja poole tunni jooksul tuli mulle vastu 42 sellist masinat, neist igaühe paak mahutab 1800 liitrit kütust. Keegi ei reguleeri, kui kaugelt ja miks sõidetakse Vene kütusega.

Ma olen saanud selle kohta palju kirju. Ühe kirja tahan ma siin ette lugeda. Ma tean, kes on selle autor, ta on lubanud mul seda ette lugeda: "Olen töötanud oma firmaga juba 23 aastat ja tunnen kindlalt, et sellises riigis on seda raske teha. Käin paaril korral Venemaal, sest oman sõprussidemeid ühe firmaga ja sugulased elavad Moskvast. On alandav vaadata, et Eesti masinaid on piiril vähe, aga venelased käivad päeva jooksul mitu korda Eestis ja müüvad kütust!!! Tean isegi kohti, kus kogutakse kütust ja seda edasi müüakse. Üldiselt on asi nagu pöördesse läinud, sest kui varem meie, Eesti inimesed, käisime endale kütust toomas, siis nüüd veavad venelased seda siia ja piir on sagedasti ummistunud Vene ja Läti masinatest. On märgata, et Vene masinaid kontrollitakse pisteliselt, kuid Eesti masinad on suureks pinnuks silmas ja kohe algab tollitöötajate sagimine, kui nad näevad Eesti masinat piirile tulemas. Võtku riik seadus vastu, et lõpeks piiril eestlaste mõnitamine ja saaks ilma selleta normaalselt autoga piiri ületada. Mõtlen selle all masina numbrimärgi registreerimist, mitte templit passis. Inimesed ületavad piiri ka kaasreisijana ja seetõttu on juba passis tempel, mis on takistuseks autoga sõites. Peres on sageli ka mõlemal abikaasal auto, kuid viisa on vaid ühel kaasadest. Sellisel juhul saaks ka abikaasa autoga piiri ületada. Valdav osa inimestest käib kaugel tööl ja töötasust osta Eesti kallist kütust ja peret toita on üsna raske. Seda on näha juba väikeettevõtete hävimisest ja inimeste väljarändest. Arvan, et sinu pingutused seda asja lahendada ei suuda, sest riigi rahakott vajab täiendust ja piiriäärne rahvas riigile korda ei lähe. Ja kas ongi vaja, sest külad tühjenevad noortest ja vanad lähevad oma loomulikku teed." Selline kiri meile mõtlemiseks. Aitäh!

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

17:03 Marika Tuus-Laul

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Vana tuttav olukord on jälle käes. Ikka ja alati vahetult enne valimisi, nii juba paarkümmend aastat, asub kogu peavoolumeedia – lehed, raadio, televisioon – kambaga meid ehk Keskerakonda ja Edgar Savisaart ründama. Kõik need süüdistused lõpevad vahetult peale valimisi või Riigikogu valimiste korral peale koalitsiooni loomist. Rünnaikutega tahetakse ära hoida Keskerakonna koalitsiooni minekut. Nagu mäletame, juhtus see nii 2003. aastal, kui telekaamerate ees pandi ühe mehe käed raudu, olgugi et ta tunnistati hiljem täiesti õigeks. See tähendab, et valega hoiti ära Keskerakonna koalitsiooni minek.

Kui muud moodi enam ei saa, siis ilmub välja Vabariigi President ja teatab avalik-õigusliku rahvusringhäälingu uudistesaares, et Eesti Vabariik on ohus või midagi sellesarnast. Ka seekord sekkus Toomas Hendrik Ilves enne kohalike valimisi päevapoliitikasse, rünnates jällegi Keskerakonda ja tehes nii kampaaniat sotsiaaldemokraatide ehk oma koduerakonna heaks. See on ühes demokraatlikus riigis täiesti lubamatu. President peaks päevapoliitikast ja valimiskampaaniast kõrgemal seisma, mida ta kahjuks aga ei ole.

Presidendi arvates külvame meie usaldamatust e-valimiste vastu. Aga miks me peaksime presidenti rohkem uskuma kui maailmakuulsaid internetitippspetsialiste, teadlasi, nagu J. Alex Halderman või Harri Hursti, kes on praegu, muide, Eestis, ja mitmed teised? Nende teeneks (mõni võib öelda, et süüks) võib pidada seda, et internetivalimisi ei toimu enam USA-s, Inglismaal, Soomes ega tegelikult üheski riigis. E-valimiste süsteem pole turvaline, tehnika ei ole veel valmis, ütlevad nad, ja neid valimisi ei saa praegu korraldada. Ma arvan, et peale Snowdeni paljastusi, et nuhkimine toimub üle maailma, saame seda süsteemi veel vähem usaldada. Ka Reformierakonna juhatuse valimiste tulemuste võltsimine on

kaasa aidanud sellele, et see usk on täiesti kadunud.

Miks siis Eesti niiviisi toimib? President on ka varem öelnud, kelle poolt tohib või ei tohi hääletada. Ajalehed teevad täpselt sedasama, nad ütlevad otse välja, millise erakonna poolt tohib hääletada ja millise poolt mitte. Maakonnalehed ütlevad sobivad kandidaadid isegi nimeliselt ette. Mis riik me siis oleme? Mis ajakirjandus meil on? Olen ise õppinud žurnalistikat Tartu Ülikoolis professor Juhan Peegli käe all. Tema oleks pidanud täiesti lubamatuks seda, et ajakirjandus sukeldub valimisvõitlusesse, üht taevani kiites ja teist mutta tampides. Kuhu see kõlbab!

Miks siis ikkagi Keskerakonda ja Edgar Savisaart nii palju aastaid on materdatud? Vastuse sain ma pühapäevasest saatest "Olukorrast riigis", mis on Keskerakonna paduvastane. Ajakirjanik Kalle Muuli ütles seal, tehes seda küll hoopis teises kontekstis, aga ta ütles otse välja, et Edgar Savisaar oli Eesti kõige populaarsem poliitik 25 aastat tagasi ja on seda olnud kuni tänaseni, kõik need aastakümned. Vaat see on tegelik ründamise põhjus. Juba 1989. aastal võis Noorte Häälest lugeda gallupit, kus Savisaar sai esimese koha. Tuleb välja, et ta on liiga tugev, tal on liiga suur toetus, ta on liiga armastatud. Ärgu tulgu keegi ütleva, et ta on oma populaarsuse saavutanud venelaste toel, nagu armastatakse öelda. Ma olen ise praegu väga palju ringi käinud, ma kandideerin Kristiines. Mis te arvate, mis on olnud eestlaste esimene küsimus mulle? Nad ütlevad, et nad toetavad Keskerakonda ja Savisaart, kuna Tallinnas on nii palju ära tehtud, aga nad ei saa aru, miks räägitakse, et ainult venelased teda toetavad. Ka eestlased toetavad, need inimesed toetavad! Selline jutt kõlab igal teisel kohtumisel. Huvitav, et ajakirjanikud seda kõike teavad, aga nad ei ütle seda välja ja tahavad jätta teistsugust muljet. Ajakirjanikud, tehke siit omad järeldused! Jääge enda vastu ausaks ja ärge moonutage tõde! Aitäh!

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Yana Toom!

17:03 Yana Toom

Proua eesistuja! Austatud kolleegid! Homme tuleb siin Riigikogu saalis arutlusele korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu. Sellest räägime homme, aga ka täna tahan ma puudutada ühte korteriühistutega seotud teemat.

Demokraatliku õigusringi üks tunnus on võimalus pöörduda oma õiguste kaitseks sõltumatu organi poole, tavaliselt on see organ kohus. Kuid üha enam on Euroopas kohtueelseid vaidluste lahendamise komisjone, mille eesmärk on vähendada kohtute koormust ning lahendada teatud liiki vaidlusi lihtsamal ja kiiremal menetluses. Praegu on selline seaduseelnõu menetluses ja homme me arutame seda. Eelnõu kohaselt hakkab kõikide korteriomandite majandamine toimuma iseseisva juriidilise isiku vormis, milleks on korteriühistu. Seaduse jõustumise korral moodustub korteriühistu koos korteriomandite loomisega. Ühise kinnisasja piires kinnisasja omavatest isikutest saavad korteriühistu sundliikmed.

Aastal 2012 oli Eestis umbes 21 400 korteriomandi esemeks olevat kinnistusasja ja umbes 477 000 korteriomandit. Korteriühistute ligikaudne arv on praegu 9500, mis siis, kui uus korteriomandi- ja korteriühistuseadus jõustub, ilmselt suureneb. Justiitsminister Hanno Pevkur on öelnud, et korteriühistu toimimiseks on vaieldamatult vajalik ühistu kõikide liikmete mõistlik läbikäimine ja see, et ühistu liikmed võtavad vastu vajalikke otsuseid. Samas on minister kinnitanud, et praktikas esineb siiski palju korteriühistuteemalisi vaidlusi. Eesti Vabariigis sätestab korteriühistu vaidluste lahendamise korra tsiviilkohtumenetluse seadustik. Tekkinud vaidlusi lahendab kohus. Kohtute koormus on aga väga suur ning kohtuotsus võib tulla liiga hilja, näiteks siis, kui on rikutud koosoleku kokkukutsumise ja seal hääletamise korda, aga selle hääletuse alusel on võetud korteriühistule laen. Väga raske on tagasi pöörata olukorda, kus laen on võetud ja ehitustööd juba käivad. Olukorda leevendaks kohtueelse vaidekomisjoni loomine, kellel oleks õigus, kui ta näeb ilmselgeid seadusrikkumise asjaolusid, peatada või tühistada korteriühistu otsus. Samuti kiirendaks selle komisjoni loomine vaidluste lahendamist. Praegu puudub aga Eestis võimalus luua vaidekomisjoni korteriühistute vaidluste lahendamiseks. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 6 reguleerib kohtumenetluse üldisi põhimõtteid, mida tuleb lugeda ka muude õigusemõistmise funktsioone täitvate organite üldpõhimõteteaks. Euroopa Inimõiguste Kohus on selgitanud, et kohtueelne organ ei pea tingimata olema riigi kohtusüsteemi osa, kuid ta peab vastama teatud tunnustele, muu hulgas peab see organ olema sõltumatu ja erapooletu, seaduse alusel moodustatud ja täidesaatvast võimust lahutatud, sellele organile peab olema seadusega antud õigusemõistmise volitus ning menetluskord peab tagama

konkreetses asjas adekvaatselt arutamiseks.

Uue korteriomandi- ja korteriühistuseaduse järgi on korteriühistu liikmed selle sundliikmed. Neil ei ole õiguslaseid eriteadmisi otsuste vastuvõtmiseks. Näitena võib siinkohal tuua korteriühistu üldkoosoleku päevakorra muutmise, kui arutatakse uusi küsimusi ja vastuväidete esitamiseks antakse aega üks minut. On selge, et ühe minuti jooksul ei ole võimalik kujundada oma seisukohta keerulistes juriidilistes küsimustes. Üheminutilise tähtajaga mittenõustumise korral peab korteriühistu liige pöörduma kohtusse, et tunnistada see vastuolus olevaks hea tava või mõne muu õigusliku sättega. Kohtusse pöördumine nõuab aga aega ja on kallis. Rahapuudus on peamine põhjus, mis jätab paljud korteriühistuste liikmed õiguskaitseta.

Justiitsminister Hanno Pevkur on Riigikogus öelnud, et uue korteriomandi- ja korteriühistuseadusega on pakutud võimalust korteriühistu n-ö sisevaidlusi lahendada hagita menetluse ehk avalduse alusel. Kehtiva seaduse alusel on see samuti võimalik, kuid see ei vabasta inimest riigilõivu tasumisest. On selge, et korteriühistustes tekib palju vaidlusi. Nende lahendamisel tavapärase tsiviilkohtumenetluse korras venivad järjekorrad aastatepikkuseks. Erikohtu moodustamine ei ole selles olukorras otstarbekas, kuna see tooks kaasa kohtusüsteemi ...

Ma palun kolm lisaminutit!

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Kahjuks ei saa ma teile kolme minutit juurde anda, aega on ainult viis minutit.

17:03 Yana Toom

Selge. Ma tahan öelda vaid seda, et sellekohase ettepaneku on Keskerakonna fraktsioon valitsusele teinud. Me loodame, et me saame selle asja siin saalis lahendatud kas koos selle seaduseelnõu menetlemisega või mingil muul ajal. Aga on väga selge, et korteriomanikud vajavad kohtuvälist organit, kes lahendaks nende konflikte ilma riigilõivu nõudmata ja ilma selleta, et see võtaks aastaid ja aastaid. Aitäh!

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

17:03 Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Kallid kolleegid! Tulen tagasi selle teema juurde, millest ma täna alustasin, andes üle arupärimist. See teema on õpetajate palgad ja tugistruktuurid koolis järgmisel aastal. Kui me vaatame 2014. aasta eelarve eelnõu, siis sealt on väga selgelt näha, et 5%-line palgatõus kajastub üldjoontes enamikus sektorites. See on nii ka haridussektoris. Kui meenutada aga härra Aaviksoo lubadusi õpetajatele ja pisut korrutada, siis peaks õpetajate palk tõusma vähemalt 12%. Kust küll tuleb see vahe? Minister on selgitanud, et esimese ja teise lugemise vahel tuleb muuta põhikooli- ja gümnaasiumiseadust ning sellest tulenevalt leitakse need vahesummad.

Millised on siis need lahendused, et leida puuduolev 7%? Esimene ja kõige lihtsam lahendus on taganeda esialgsest lubadusest, et eripedagoogidele, sotsiaalpedagoogidele, logopeedidele ja teistele tugistruktuuride töötajatele annab raha ka riik, kas või näpuotsaga. Eelmise aasta 1. jaanuarist on õpetajate palgafondi ehk haridustoetuse osas oleva palgafondi juures märges, et seda ei tohi välja maksta kellelegi teisele peale õpetajate. Õpetajatena on mõistetud aineõpetajaid ja klassijuhatajaid. Seal on ka mööndus, et teatud protsent, keskmiselt 2%, on lubatud kasutada kooli juhtimise ehk õppealajuhatajate ja direktori jaoks. See on kõik. Sellest tulenevalt oli üsna paljudes koolides (eri omavalitsustes oli olukord küll erinev) 1. septembril olukord, kus ükski logopeed, psühholoog ega sotsiaalpedagoog, eripedagoogidest rääkimata, ei olnud päris kindel, kas tema tööleping realselt kehtib või ei. Lahendused on olnud üsna erinevad. Kahjuks on väga häid spetsialiste koolist lahkunud, osa spetsialiste on loonud endale koolitöö kõrvale erapraksise ja väga paljudes kohtades, kus töölepingut ei ole küll lõpetatud, on töömaht väga väike. See on esimene tulemus sellest väga rõõmustavast lubadusest palku tõsta.

Teine lahendus on, et kogu ülejäänud haridustoetuse raha võetakse kokku, alustades haridusinvesteeringutest. Ma tuletan meelde, et need investeeringud asendavad omaaegset riiklike investeeringute programmi, mille abil sai üle Eesti nii mõnigi kool endale juurdeehituse, mõnel pool remonditi võimlat või katlamaja või tehti midagi muud hädavajalikku, kusjuures need investeeringud ei

olnud mitte liiga suured. Selliseid vahendeid nüüd ei ole. Kui ka kohalikul omavalitsusel raha ei ole, siis on põhimõtteliselt võimatu muid lahendusi leida. Need investeeringud, mis jaotati õpilaste pearaha alusel, on otsustatud ära võtta. Lisaks on oluliselt vähendatud õpetajate koolitusraha. Ei ole kaugel see aeg, kui öeldakse, et ka see 1% on mõttetu, ja seda võetakse vähemaks. Peaaegu täiesti on kaotatud üleriiklike ürituste toetamine, maakondadevahelised haridustoetused, reservfond, erakorraliste kulude katmine ja kõik muu selline.

Haridustoetust jagati siiamaani ikkagi kohalikku eripära arvestades, võeti arvesse juhtunud õnnetusi, aga ka koolide suuri saavutusi, alustades laulukoorist ja lõpetades spordisaavutustega, arvestati, et mõnes kohas oli vaja üht-teist uuendada, aga kuskil tekkis mõni erakorraline juhtum. Need vahendid tõstetakse nüüd väidetavalt palgafondi, et saada see lubatud summa kokku. Kuid on üsna tõenäoline, et tegelikult seda 7% ei leita. Siis selgub tõde põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses tehtud muudatuste kohta. Tuleb vaadata koolijuhile ja omavalitsusjuhile otsa ning öelda: "Vaadake, meie tegime küll kõik mis võimalik, aga kahjuks selleks vahendeid ei anta." Aitäh!

17:03 Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kõnesoove rohkem ei ole. Tänane päevakord on ammendatud ja esmaspäevane istung on läbi. Kohtumiseni homme hommikul!

Istungi lõpp kell 16.30.